

**Kadınlar
sosyal güven(siz)lik
yasa tasarısının
geri çekilmesini
istiyor!**

HAVA-İŞ

Türkiye Sivil Havacılık Sendikası

8 Mart 2008

**Dünya Kadınlar Günü
Kutlu Olsun**

Rakamlarla kadın

Yoksulluk

- Yoksulluk sınırının altında yaşayan 1.5 milyar insanın yüzde 70'i kadın. Kadınların kazancı erkeklerin kazancından yüzde 40 daha az.
- Yeryüzündeki mutlak yoksulluk sınırındaki 1.5 milyar kişinin yüzde 70'ini kadınlar oluşturuyor.
- Dünyadaki işlerin yüzde 60'ını yapan kadınlar, toplam gelirin yüzde 10'una; dünya üzerindeki mal varlığının ise yüzde 1'ine sahipler.
- Mültecilerin yüzde 80'ini kadınlar oluşturuyor.

Eğitim

Türk toplumunun %25'ini 15-49 yaş grubu kadınlar oluşturuyor. 6 ve daha yukarı yaştaki 100 kadından 25'i okur yazar değil. 100 kadından 14'ü ilkokulu bitirememiş.

100 kadından 58'i ilkokul mezunu...Kadın nüfusun sadece yüzde 12'lik bir kesimi ortaokul ve daha üstü düzeyde eğitim almış. Kadınların sadece yüzde 3.9'u üniversite mezunu. Her yıl 600 bin ile 800 bin arasında kız çocuğu zorunlu eğitim yaşına gelmelerine karşın okula gidemiyor. Dünya genelinde okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin yüzde 67'si kadın. Eğitim olanağından yoksun 45 milyon erkek çocuğa karşılık, kızlarda bu rakam 85 milyona ulaşıyor.

İstihdam

Ülkemizde kadının işgücüne katılım oranı 1998'de %35 civarındayken günümüzde bu oran %27'e düşmüştü. Erken yaş evliliği yapmış olan kadınların çoğunluğu tarım sektöründe ücretsiz aile işçisi olarak çalışmakta.

“
*Dünya genelinde okuma yazma bilmeyen yetişkinlerin yüzde 67'si kadın.
Eğitim olanağından yoksun 45 milyon erkek çocuğa karşılık, kızlarda bu rakam 85 milyona ulaşıyor.*
”

Temsil

Seçme ve seçilme hakkını 1934'te elde eden Türk kadını parlamentoda ancak %4 oranında temsil edilmekte. Bu oran Avrupa Konseyi'ne üye ülkeler arasındaki en düşük oran.

Birleşmiş Milletler'e üye 191 ülkenin sadece 12'sinin lideri kadın...

Şiddet

1998 yılında Güney ve Güney-Doğu Anadolu'da yaşayan kadınların % 58'i ev-içi şiddete maruz kalmış. Yüksek ve orta gelirli kadınların % 23' ü kocaları tarafından taciz edilmiş veya dayak yemiştir...

Ev-içi şiddetin kurbanlarından % 86.1'i kadınlar. Kadınların % 39.2, 15-19 yaşları arasındaki genç kadınların da % 63' ü dayacağı haklı görüyor.

Dünyada her 3 kadından biri şiddete maruz kalıyor, her 5 kadından biri tecavüze uğruyor ya da tecavüzden son anda kurtuluyor.

Sağlık

Kız çocuklarının erken yaşlarda evlenmeleri ve özellikle akraba evliliği yapmaları ülkemizde bebek ve anne ölümlerinin sayısını artırıcı bir etken. Türkiye'de yılda 2 bin 500 kadın anne olmak isterken ölüyor. 700 milyon kadın yeterli yiyecek ve içme suyu ile sağlık ve eğitim hizmetlerinden mahrum.

Güneydoğu ve Karadeniz bölgeleri ile kırsal alanlarındaki ekonomik ve sosyal az gelişmişlik kadın ve kadının sorununu ağırlaştırıyor.

SSGSS ve Görünmeyen Emek

SSGSS yasa tasarısı, AKP'nin neoliberal programının önemli bir ayağını oluşturuyor. Bu yasa tasarısıyla, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sosyal güvenlik, insanların hastalık, yaşlılık, işsizlik, yoksulluk karşısında, kaynakların yeniden dağıtılmasıyla bir ölçüde güvence altına alındığı bir düzenleme olmaktan tümüyle çıkarılıyor. Artık insanlardan, kendi güvenliklerini daha çok çalışıp, daha çok prim ödeyerek kendilerinin sağlaması beklenmekte. Bu tasarıda, emeklilik yaşı, kadınlar ve erkekler için eşitlenerek yukarı çekiliyor, yani çalışmanın yaşlılık dönemine doğru yayılmasının yolu açılıyor. Sağlık hizmeti, satın alınan bir hizmet haline geliyor. Bu yasayı tamamlayıcı bir niteliği olan ve özellikle kadınlara yönelik mikro kredi uygulamaları, yoksulluk karşısında insanların kendi başlarının çaresine

bakmalarının beklendiğini ilan ediyor. Aslında kadınlara verilen mikro krediler, yoksulluk sınırlarının kapitalizmin sürdürülebilirliğini mümkün kılacak bir düzeyde tutulması için, ailenin bakımının yanı sıra geçiminin de kadınların omuzlarına yüklenmesi anlamına geliyor. İnsanların kendi güvenliklerinden kendileri sorumlu olan özerk bireyler haline getirilmeleri söylemiyle, sosyal güvenlik bireylerin sorumluluğuna bırakılıyor, sosyal politikalar bireyselleşiyor.

Mevcut yasa tasarısı bir yandan kadınları soyut eşitlikçilik çıkmazına sürüyor: Kız çocukların yetim maaşlarının erkeklerle eşitlenerek, okuyorsa 25,

← *Gülnur Savran*
Yazar

“
Yetim maaşının erken kesilmesi de, bir yönüyle erkeklerle kadınlar arasında soyut bir eşitlik varsayımına dayanırken öbür yanıyla yine kadınları evliliğe mahkûm ediyor, bağımlı kılıyor.

“
Sosyal güvenlik önlemlerinin kadınların karşılıksız ev emeğini hesaba katması gerekir. Feministler olarak tam da bu yüzden, sosyal güvenlik yasasıyla, kadınların harcadıkları karşılıksız emeğin karşılığı olarak “cinsiyete dayalı yıpranma payı”, ya da fiili hizmet zammının sağlanması gerektiğini söylüyoruz.

”

okumuyorlarsa 18 yaşında kesilmesinin öngörülmesi; doğum izni ücretinin düşürülmesi; emzirme yardımı süresinin kısaltılması; erkeklerle kadınların emeklilik yaşının eşitlenmesi, soyut bir “cinsiyetsiz bireylerin eşitliği” anlayışının

örnekleri. Kadınların görünmeyen ve karşılıksız emeğinin yok sayıldığı düzenlemeler bunlar. Öte yandan da, sağlık ve eğitim hizmetinin özelleştirilmesi ve taşeronlaştırılması, kadınların bakım yükünün, yani karşılıksız emeğinin artması ve kadınların aileye mahkûm edilmesi demek. Ayrıca, yetim maaşının erken kesilmesi de, bir yönüyle erkeklerle kadınlar arasında soyut bir eşitlik varsayımına dayanırken öbür yanıyla yine kadınları evliliğe mahkûm ediyor, bağımlı kılıyor. Erkekler ve kadınlar için emeklilik yaşının ileri alınması ve prim ödeme süresinin uzatılması, hem erkekler hem

kadınlar için emekliliği neredeyse olanaksız hale getiriyor. Ama kadınlar için bu sürenin erkeklerinkiyle eşitlenmesinin daha da özel bir anlamı var: Kesintisiz ve tam zamanlı çalışmayı gerektiren emeklilik düzenlemeleri, erkekler gibi omzunda bakım yükü olmayan, çocuklarının, yaşlı akrabalarının ve kendisinin bakımının başkaları tarafından üstlenildiği bireyleri varsayar. Bu yasa taslağı, hem kadınların karşılıksız ev emeğinin arttırıyor, hem de onlara omuzlarında bakım ve evişi yükü olmayan erkekler gibi davranıyor.

Kadınların hem ailenin bakıcısı olmaya mahkûm olmamaları, hem de karşılıksız ev emekleri tümüyle görmezden gelinerek, hiçbir pozitif ayırıcı önlemden yararlanmadan piyasaya sürülmemeleri için, sosyal güvenlik önlemlerinin onların karşılıksız ev emeğini hesaba katması gerekir. Feministler olarak tam da bu yüzden, sosyal güvenlik yasasıyla,

kadınların harcadıkları karşılıksız emeğin karşılığı olarak “cinsiyete dayalı yıpranma payı”, ya da fiili hizmet zammının sağlanması gerektiğini söylüyoruz. Yine aynı nedenle, ücretli çalışmayan kadınlar için kocalarına ve babalarına bağlı olmaksızın ücretsiz sağlık güvencesi ve emeklilik sigortası hakkı, ücretli çalışanlar için ise, yapmış oldukları çifte mesainin karşılığı olarak erken emeklilik hakkı verilmelidir diyoruz. Buna karşılık adına lâayık bir sosyal güvenlik yasası, kadınların bakım yükünü azaltarak ücret karşılığı çalışmalarını mümkün kılacak önlemleri de kapsamalıdır: Kadın erkek çalışan

ayırımı yapılmadan 100 kişinin çalıştığı her işyerinde kreş açılması, ucuz ve parasız kamusal bakım hizmeti,

doğumda babalık izni bu türden önlemlerden bazılarıdır.

Ayrıca, çalışanlarının büyük çoğunluğu kadınlar olan geçici tarım işçiliği, ev eksenli üretim, gündelikçilik ve evde bakıcılık gibi kayıt-dışı işler, ücret karşılığı yapıyor olsalar da görünmeyen emekten izler taşırlar. Bütün bu çalışma alanları için de sağlık ve emeklilik sigortası sosyal güvenliğin ayrılmaz bir parçası olmak zorundadır.

Oysa bu yasa tasarısı, kadınların hem karşılıksız ev emekleri, hem de kayıt-dışı emekleri tümüyle yok sayılarak hazırlanmış. Bu yaklaşık 15-16 milyon kadının sigorta dışı bırakılması demek. Bu durumda SSGSS yasa tasarısının geri çekilmesini talep etmek tek mümkün yol gibi görünüyor.

“
Ücretli çalışmayan kadınlar için kocalarına ve babalarına bağlı olmaksızın ücretsiz sağlık güvencesi ve emeklilik sigortası hakkı, ücretli çalışanlar için ise, yapmış oldukları çifte mesainin karşılığı olarak erken emeklilik hakkı verilmelidir diyoruz.
”

Sosyal güven(siz)lik yasasıyla kadını iş yaşamından dışlıyorlar

Belgin İcingir
THY Taksim Satış

Sosyal güvenlik yasa tasarısı; kadının toplumsal hayattan geri çekilmesi demek. Kadın dediğiniz zaman toplumda ona yüklenen fonksiyonun sadece “kocasının hanımı, çocuklarının annesi” olduğunu görüyoruz. Bu algıyı şimdi yasalarla da teyit edip, uygulamaya koyuyorlar. Bu yasayla yapılmaya çalışılan başlıca amaç bu. Zaten şu anda varolan yasalarla bile kadının iş yaşamında varlığını sürdürmesi için gerekli alt yapı tamamlanmış değil, buna rağmen kadınlar çok büyük zorluklar

çekerek iş hayatına katılmaya

çalışıyor.

İktidarın amacını burada daha net olarak görebiliyoruz. Bu zamana kadar, işverenler aynı işyerini farklı vergi dairelerine kayıt ettirerek emzirme odalarından ve kreşlerden kaçınıyordu. Şimdi bu durum yasalarla

daha açık ve meşru bir hale geliyor.

Eskiden “kadınlara hak tanıyoruz” diye ortada dolaşıyorlardı, şimdi böyle bir şey söyleyemeyecekler. Eskiden bu haklar kağıt üstündeydi, şimdi kağıt üstünden de kaldırıyorlar.

Gelişmiş demokrasilere sahip ülkelerde, “kadınların sosyal hakları nasıl daha çok artırılır” diye düzenlemeler yapılırken, biz de zihinler maalesef olumsuz ve geri değişikliklerden yana çalışıyor.

Asgari ücretle çalışan kadın olduğundan 20 yaş büyük görünüyor

Türkiye şartlarında emeklilik yaşının bu kadar yükseltilmesi bence yanlış. Hastalıklar artıyor, kanser vakaları giderek yaygınlaşıyor...Bu şartlardaki ülkemizde emeklilik yaşını 65'e yükseltilmesi kabul edilebilir bir şey değil. Avrupa standardını yakalayabilirsek belki olabilir ama bizlerin standartları çok düşük. Asgari ücretle

çalışan bir kadın olduğundan 20 yaş daha yaşlı görünüyor. Bu ülkede insanlar, kadınlar yıpranıyor. Stres, geçim derdi...Bugün türbanı serbest bırakan, yarın "çalışma" diyecek. Kreş, emzirme yardımı gibi konular işverenin insafına bırakıldığında elbette bunlar olmayacaktır. O zaman ne olacak; kadın evde çocuk bakacak.

Türkiye şartlarında çalışan kaç kadın aldığı maaşla evde bakıcı tutabilir? Sosyal güvenlik yasası kadını eve hapseden ve bu anlamda asla kabul edilemeyecek bir uygulamadır.

Biriçim Çelikörs
THY Uçuş İşletme

Yeni yasa biz kadınları endişelendiriyor

Özlem Güler
THY Harbiye Satış

Yeni sosyal güvenlik yasasıyla, toplumdan kadınları dışlayarak toplumda erkek hakimiyetini yaygınlaştırıyorlar. Toplum olan biteni görmüyor ve bu bizi tabi ki endişelendiriyor. Toplumumuz alttan alta sinsice yapıp uygulanan bu politikaların

farkında olmuyor.

Yani kırk katır mı, kırk satır mı? AKP'nin bir amacı var; bu toplumu nereye götürmek istiyor, hepimiz biliyoruz.

Toplumu giderek bilinçsizleştiriyor ve bunu da yavaş yavaş uygulamaya koyuyorlar.

Tam bir yıkım yasası

Arzu Şahin
THY Call Center

Kadını 58 olan emeklilik yaşının erkeğin 65 olan emeklilik yaşına eşitlenmesi aslında bir Türkiye klasiği. Biz de eşitlik hep olumsuz ve daha geri koşullarda söz konusudur.

Türkiye'de ortalama yaşam süresini düşündüğümüzde kimsenin o yaşa kadar sigortalı bir işte çalışıp emekli olabileceğini varsaymak mümkün değil. Yeni yasa aslında her iki cins için de tam bir yıkım

yasası.

Yeni yasanın çocuğu olan kadınların iş hayatından çekilmesini öngördüğü, sonra da kadına "evinin hanımı ol" diyen bir düzenleme olduğu aşikar.

Türkiye'de aslında pek çok işyerinde kreş zaten yok. Olanlarınsa üç-beş büyük şirketle sınırlı olduğunu düşünürsek, bu hayatını devam ettirmek isteyen çocuk sahibi kadının eve kapatılması anlamına geliyor.

Yeni düzenleme kazanılmış hakları gasp ediyor

Sosyal güvenlik yasa tasarısını çok büyük hak kaybı olarak görüyorum. Şu anda mevcut maddeler bile uygulanmıyorken, bunların tamamen ortadan kaldırılması kabul edilemez bir durum. Uygulamaya konulması düşünülen bu yasa ile kadın çalışma hayatından dışlanırken, erkeğe bağımlı hale getiriliyor.

Ayrıca ben şu an emekliyim ama Hava-

İş Sendikası'nda çalışıyorum. Bu kanun çıkarsa çalıştığım için emekli maaşım kesilecek. "Emekli maaşı mı, çalışmak mı?" şeklinde tercih yapmak durumunda bırakılıyorum.

20 yıllık çalışma karşılığı emekli maaşımı almaya hak kazandım, ama yeni düzenleme bu 20 yıllık emeğimi yok sayıyor.

Nilgün Ögün

Hava-İş Sendikası

Kreşler kapanmamalı

Şimdi ben çalışıyorum emekliğime en az beş sene var. Oğlum ve gelinim aynı şirkette çalışıyor. Yarın öbür gün bebek yapacaklar, kreş olmadığı zaman kim bakacak bu çocuğa?

Bir şirketin kreşini kapanmaması gerek. Tamam evde oturalım ama o zaman hükümet bize evimizi geçindirecek kadar işsizlik parası versin.

Bizde emeklilik yaşını 65 yaptılar ama

Avrupa çalışanına her türlü hakkı veren sosyal bir devlet. Parmağına iğne batsa her türlü tıbbi müdahale yapılıyor. Altı ayda bir göz muayenesi yapılıyor, her sene çekapları var. Ama biz ölsek, gripten ağzımız burnumuz birbirine girse, 40 derece ateşle dolaşsak, aşağı doktora indimizde "al şu antibiyotiği, bugün çalışabilirsin" diyorlar.

Şule Baykan

THY Genel Müdürlük

Kadınlar imza metnine taleplerini yazdılar

'Herkesle Sağlık Güvenli Gelecek Platformu' nun hazırladığı imza metni imzaya açıldı.

TBMM Başkanlığı'na,
Hepimizin emeklilik ve sağlık hakkı üzerinde kısıtlamalar getiren ve yalnız bizim değil çocuklarımızın ve engellilerin de geleceğini güvencesizleştiren Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasa Tasarısının geri çekilmesini, işsizlik ve çaresizlikten dolayı kayıt dışı çalışanlar ve toprağından koparılıp göç ettirilenler başta olmak üzere, herkesin sağlık ve emeklilik hakkına kavuşacağı bir sosyal güvenlik sistemi kurulmasını, kadınların ev içi emeğine karşılık babaya, kocaya bağılı olmadan sağlık ve emeklilik hakkı, ücretli çalışan kadınlar için de cinsiyete dayalı yıpranma payı verilmesini,

Emekli Sandığı, SSK ve Bağ-Kur kapsamında yıllardır prim ödeyenlerin haklarının gasp edilmesinin önlenmesini, emekli maaşlarını düşürme ve sağlık kapsamını daraltma girişimlerinin durdurulmasını, askeri harcamalar ya da Diyanet giderlerini "kara delik" olarak görmeyen ancak emeklilik ve sağlık harcamalarında Genel Bütçe yerine hepimizin cebine göz diken anlayışın terk edilmesini, insanca yaşanabilecek bir çalışma ortamı, huzurla geçirilebilecek bir emeklilik ve herkese ihtiyacı doğrultusunda sağlık hakkının sağlandığı yasal düzenlemelerin yapılmasını istiyoruz.

Novamed'de 448 gün süren grev sona erdi Kadın dayanışması kazandı!..

Novamed grevi, Novamed patronu ile Petrol-İş Sendikası arasında 18 Aralık 2007 tarihinde imzalanan toplu sözleşme ile sona erdi. O gün öğleden sonra saat üç sıralarında Antalya Serbest Bölge'de, Novamed işyerinde 448 gün asılı duran "bu işyerinde grev vardır" pankartı indirildi. Grevci kadınlar 2 Ocak'dan bu yana çalışıyorlar.

Üç yıllık imzalanan toplu sözleşmeyle, grevden önce aylık ortalama 350 avro olan ücretler yüzde 9,20 artırılarak ortalama 383 avroya çıkarıldı. 1 Ocak 2008'den itibaren ücretler yıllık olarak avro üzerinden yüzde 5 oranında artırıldı. Artış oranları 2009 ve 2010'da da yüzde 4 olacak; emekçilere yıllık 300 avro da sosyal paket ödemesi yapılacak.

Grevin başarısını ücretlere endeksleyen pek çok kişi açısından bu sözler ikna edici olmayabilir ama küresel kapitalizmin kadın emeği sömürü merkezleri olarak tanımlayabileceğimiz serbest bölgeler hakkında fikir sahibi olan herkes bu bölgelere sendikanın girmesinin ne kadar anlamlı olduğunu bilir.

Novamed bir ilk
Toplu sözleşme imzalandıktan sonra Petrol-İş Genel Başkanı Mustafa Öztaşkın basına yaptığı bir açıklamada şöyle diyordu:

Necla Akgökçe

Petrol-İş Kadın Dergisi
Genel Yayın Yönetmeni

dünya pazarlarında rekabet gücünü artırıyorlar.

Nikaragua'da serbest bölgede dünya pazarları için üretim yapan bir tekstil fabrikasında çalışan kadınlar dikiş makinelerinde günde 8-15 saat arkasında yaslanacak yer olmayan oturaklarda oturarak çalışıyorlar. Şeflerin sistemli kontrolü ve aşığılanmalarına maruz kalarak akort üretimi yapıyorlar. Günde iki kez tuvalete gidiyorlar. Devamlı baskı ve denetim nedeniyle migren, kas ağrıları ve adet gecikmesi var. Dikiş tozları nedeniyle kadınların çoğunda nefes alma güçlüğü var. Düşük sayısı fazla ve sistemli cinsel tacize maruz kalıyorlar. Hamile kalınca işten çıkarılıyorlar.

Aynı koşullar Novamed'de çalışan kadın işçiler için de geçerliydi. Kadınlar ayakta çalışıyordu, hamilelik sıraya konmuştu, onlar da saniyelerle tuvalete gidebiliyorlardı, zehirli solüsyonlar soluyorlar, birbirleriyle konuşamıyorlar,

sistemli psikolojik tacize maruz kalıyor ve çok düşük ücret alıyorlardı...

Kadın işçi olarak sömürölmek...

Ağır çalışma koşullarını tek tek değil kolektif bir biçimde örgütlenerek aşabileceklerini düşündüler Petrol-İş Sendikası'na üye oldular... İşveren sendikayı yetki almasına rağmen kabul etmedi... Sonunda 26 Eylül 2006 tarihinde greve çıktılar. Sendika, grev, kadın işçi hakları konusunda hiçbir şey bilmiyordu çoğu...

Grev süresince tüm bunları öğrendiler, kadın işçi olarak sömürölmenin ne anlama geldiğini de kavradılar, sözleşme imzalandıktan sonra

“
Antalya'da 81 kadın 448 gün boyunca yağmura, çamura, sele, kızgın güneşe, işverenin bazen de uzaklarındaki ve yakınlarındaki erkeklerin yıldırma taktiklerine kulak asmadan, kendi hayatlarına sahip çıktılar, kendileriyle aynı ezilme deneyimini paylaşan kadınlarla dayanıştılar ve kazandılar.

kendileriyle yapılan bir söyleşide Fatma Özüm: “Erkekler ‘Biz yapsaydık bu grev bu kadar uzamazdı’ dediler. Ama ben buna inanmıyorum. Bence kadınlar çok daha inatçı, çok daha dirençliler. “Erkek evi geçindirir” fikri çok doğru değil. Çok

zor şartlarda greve çıkan kadınlar vardı. Onlar evlerini geçindirmek için evlerinde dışarıya el işi yaptılar. Bazı kadınlar yiyeceğinden, ekmeğinden kıstı.” derken, Nurcihan Kilek’de şöyle konuşuyordu:

“Ocak'ta iş başı yapmanın heyecanı içindeyiz. İnsanca yaşam koşullarının oluşması

için uğraşacağız, sesimizi duyurduk.

Kadınlar için örgütlü çalışmak şart. Kadın, mühendis de olsa, doktor da olsa, işçi de olsa, evine gidip ev kadınlığı yapıyor. Çocuklarına bakıyor. Bu nedenle diğer kadınlarla dayanışma içinde olmalı, hakları

için örgütlü mücadele etmeli. Kadın kurumları, kadın örgütlerinin rolü büyükmüş. Kadınlar bu anlamda da birbirlerine destek olmalı, diğer kadınlar için faaliyetler yürütmeli.”

Eylemin öğreticiliği buradaydı işte.

2 Ocak 2008’de Novamed direnişçileri işbaşı yaptılar. Ama Türkiye’de Novamed grevi daha çok konuşulacak. Çünkü bu grev ilklere konu oldu birçok açıdan.

Novamed grevi, grevde olanların azınlıkta olmasına rağmen kazanılan ilk grev.

Grevle Antalya Serbest Bölgesi’ne ilk kez bir sendika girdi ve bunu kadınlar başardı.

Uluslararası sendikal ilişkilerin

başlangıçtan itibaren çok doğru biçimde

kurulduğu bu ilişkiler üzerinden dayanışma ağlarının örüldüğü bir grev oldu...

Feministler ve sendikal hareket birlikte

Novamed Grevinde bir diğer önemli ilk

de feministlerin ve kadın hareketinin sendikal hareketle, sendikanın da onlarla kurduğu yapıcı işbirliğiydi. Grevin birinci yıldönümünde Novamed greviyle Dayanışma Kadın Platformunun İstanbul başta olmak üzere İzmir, Ankara, Adana, Eskişehir, İzmit'de örgütlediği kampanyanın grevin görünürlüğünün ve etkisinin artmasında önemli bir rolü oldu. Platformun içinde feministler, kadın örgütleri, sendikaların siyasi partilerin kadın yapıları, vardı...Kadınlar, yürüyüş yaptılar, imza topladılar, stand açtılar, dayanışma kartları sattılar...Herkes harıl harıl çalıştı...Caddelerde sokaklarda Antalya'da serbest bölgede 81 kadın işçinin grevde olduğunu herkes duydu... Bu, cinsiyet ezilmesi üzerinden politika yapan feministler ve kadın örgütleriyle aynı ezilmeyi fabrika şartlarında yaşayan kadın işçilerin son dönemlerdeki ilk karşılaşmasıydı. Ama aynı zamanda küresel kapitalizme karşı sağlam bir

küresel kadın dayanışması ve başkaldırısıydı.

Küresel kapitalizme karşı, küresel sendikacılık

Novamed deneyimi Türkiye işçi sendikaları açısından da özgün önemli bir deneyimdir. Sendikaların artık kendi işyerleri ve kendi sektörleri dışına çıkmaları zorunludur. Küresel kapitalizme karşı küresel sendikacılığın olanaklarını küçümsememek lazımdır. Çok uluslu şirketlerin çevresinde oluşan üretim zincirleri, onların kârlarına kâr katarken işçi sınıfı hareketi açısından da bu zincirin her halkasında çalışan işçilerle birlikte mücadele etme şansını doğuruyor. Sendikaların kadın işçi örgütlenmesinin dinamiklerini iyi anlamaları lazımdır. Kadın işçiler işçi olmadan önce kadındır ve kadınları bünyelerine katmak için onlara ilişkin talepleri göz önünde bulundurmalı

“
Kadınlar ayakta çalışıyordu, hamilelik sıraya konmuştu, onlar da saniyelerle tualete gidebiliyorlardı, zehirli solüsyonlar soluyorlar, birbirleriyle konuşamıyorlar, sistemli psikolojik tacize maruz kalıyor ve çok düşük ücret alıyorlardı...
”

“
Novamed örneği küresel kapitalizme karşı sağlam bir küresel kadın dayanışması ve başkaldırısıydı.
”

ve kadın yapıları oluşturmalı, kadın örgütçüler yetiştirmelidir. Sendikalar farklı ezilme biçimlerine karşı mücadele veren toplumsal hareketlerle işbirliğine gittiğinde etki alanları genişler. Novamed grevi kadın hareketi bağlamında bu işbirliğine iyi bir örnek teşkil etti.

Grev bir okuldur. Orada fabrika koşullarında bir araya gelemeyen emekçiler birbirlerini tanır, sendikayı tanır, haklarını öğrenir, kimin dost kimin düşman olduğu konusunu görür, her grev bir deneyim biriktirir. Novamed grevi salt işçi-

işveren çelişkisi üzerinden bir deneyim biriktirmedir. Emekçi kadınların kadın oldukları için uğradığı cinsiyet temelli ezilme biçimleri üzerinden de bir deneyim birikimine yol açtı...

Bu süreçte önce temsilci daha sonra Mersin Şube yöneticisi olan Fatma Özüm nasıl bir yönetici olursunuz sorusuna şöyle cevap

veriyordu:

“Kadınların sıkıntılarını gördüğüm ve paylaştığım için o süreç içinden geldiğim için daha iyi biliyorum. Kadınları biraz kayıran bir sendika yöneticisi olurum herhalde.

Bir de erkeklerin çok yoğun olduğu birkaç kadın işçinin çalıştığı fabrikalar var...

Buralarda çalışan kadınların sorunlarının o kadar da hesaba katılmadığını düşünüyorum. Bu işler biraz yoluna girerse diğer fabrikalara da gitmeyi oradaki durumları yakından görmeyi istiyorum. Bakalım.”

Grev bitti ama mücadele devam ediyor...

Önümüzdeki dönemde karşımıza çıkacak olan güçlüklerin farkındayız... Grevin tam başarısı için başta Petrol-İş Sendikası olmak üzere kadın örgütlerinin, sol siyasi yapıların ve sendikaların gözünün Novamed’de olması gerekiyor.

Yürüyoruz Özgür 8 Martlara

Biz kadınlarız. Emekçiyiz. Eşiz, anayız, kız kardeşiyiz, kızımız emekçilerin ve emekçisiyiz yaşamın. Bizi hem “yedek iş gücü” hem de “çift vardiya çalışanlar” diye tanımlarlar. Evde ve iş yerinde çalışmamız gerçekten iki vardiya sayılır. Ama endüstrileşen dünyada hep yedek iş gücü değiliz . Bir çok iş kolunda mesela tekstilde dokumada gıdada temel işgücüyüz . Ve çocuklarla birlikte emeği en çok sömürüleniz. Türkiye’de ve dünyada.

On dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından başlayarak yalnız dokuma ve tekstilde değil başka işkollarında da yoğun kadın

emeği kullanılmakta. İstanbul’daki kibrit fabrikasının 201 işçisinden 121’i yani yarıdan çoğu kadındı.

Bugün 8 Mart

8 Mart 1857’de -yani bundan 151 yıl önce- ABD’nin New York kentinde, işten çıkarmaları protesto etmek, iş gününün

sekiz saate indirilmesini ve ücretlerin artmasını sağlayabilmek için sokağa dökülen için 40 bin New York’ lu kadın işçi ayaklanmıştı. Sınıf kız kardeşlerimizin bu direnişinde kolluk kuvvetleriyle yapılan

◀ *Sennur Sezer*
Şair - yazar

“
Birinci Dünya Savaşı’nda silah altına alınan erkeklerin yerine kadınlar işe alındı. Kadınlar için özel yatakhaneler, fabrika yakınında yurtlar kurmak, çalışma süresini 15 saatle sınırlamak benzeri önlemler tasarlandı ama gerçekleştirilmedi.
”

çatışmada ve fabrikada çıkan yangında 129 kadın işçi öldü, çok sayıda kadın işçi de yaralandı. Biz bu acıyı hiç unutmadık. Her yıl sınıf kız kardeşlerimizi, sınıf kardeşlerimizi böyle iş cinayetlerinde yitiriyoruz.

1910 yılında Klara Zetkin'in önerisiyle 8 Mart, bu

direnişin anısına "Dünya Emekçi Kadınlar Günü" ilan edildi. Bir yıl sonra da –yani 8 Mart 1911'de- Avrupa'nın bütün ülkelerinde kadınların eşit işe eşit ücret ve oy hakkı isteklerini dile getiren ve savaşa karşı olduklarını ilan eden büyük gösteriler düzenlendi. Birleşmiş Milletler Örgütü'nün kadın erkek eşitliğini anayasasında açıkça dile getirmesi 1945 yılını buldu. Aradan geçen yıllara karşın yeryüzünde kadınla erkek arasındaki eşitsizlikler öyle büyüktü ki bu sorunların tartışılıp çözüm üretilmesi için: Birleşmiş

Milletler Örgütü 1976'yı "Dünya Kadın Yılı", 1976-1985 dönemini de "Kadın 10 Yılı" ilan etti. Günümüzde hem dünyada hem ülkemizde kadınların büyük sorunları var. Daha demokratik bir toplum, daha güzel bir dünya için kadının bu sorunlarının aşılması gerekiyor.

Kim çözecek bu sorunları?

Emekçilerin sorunlarına ancak emekçiler çözüm üretir. Biz de sorunlarımız için çıktık sokağa 19. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı İmparatorluğu iflas yaşadığı için işçi ücretleri zamanında ödenmez oldu . 1867 yılı başında bir grup kız kardeşimiz maliyeden alacakları para ödenmeyince yaptıkları protesto ve tartaklanmalarıyla yabancı bir gazetede haber oldular. Bu ülkemizdeki ilk emekçi protestolarından biridir. Bu tarihten sonra kadınlarımız yalnız kendi işleri için değil eş, kardeş ve oğullarının grevlerinde de etkin bir yer

“
8 Mart, 1910 yılında
Klara Zetkin'in önerisiyle
"Dünya Emekçi Kadınlar
Günü" ilan edildi.

”

tutarak gazetelere geçtiler.

1908 de Adana'dan Fransa Dışişleri Bakanlığı'na gönderilen konsolosluk raporuna göre "dokuma fabrikalarında iş günü sabah saat dörtten önce" başlıyor "işçiler on dört on beş saat" çalışıyordu. 1909'da grev yasası o dönemin meclisinde görüşülürken milletvekillerinden Vartkes Efendi kadın işçilerin durumunu gündeme getirdi: "Bazı yerlerde kadınlar bile çalışıyor. Hatta hamile oldukları vakit bile erkekler gibi, on-on iki saat çalışmak mecburiyetinde bulunuyorlar. Çocuklarını, evlerini terk ederek mütemadiyen çalışıyorlar. On- on iki yaşında kız çocukları bile gidip çalışıyorlar."

Yine de kadınlara yani bize yönelik sosyal politika oluşturulması için kadın sayısının erkek aleyhine artacağı savaş sonu yılları beklendi. O tarihe kadar da kadın işçilerin grevlerdeki istekleri arasında çalışma koşullarının iyileştirilmesi yer aldı. İşte

Kavala ve Drama'daki 14 bin tütün işçisinin grevinde grev komitelerindeki kadınların talepleri: "İşgününün yazın dokuz, kışın 8 saate indirilmesi, gündeliklerin 18 kuruşa çıkarılması, iş yerlerinde tükürük kapları, içme suyu, havalandırma tesisatı bulundurulması."

Birinci Dünya Savaşı'nda silah altına alınan erkeklerin yerine kadınlar işe alındı. Öğrenim ve yapılarına göre idari işlerde, bürolarda, posta ve telgrafhanelerde hatta yol yapımı ve sokak temizliği benzeri işlerde çalıştırıldı. Ayrıca kadın amele

“
Seksen beş yıl önce İzmir İktisat Kongresi'nde “Emzikli çocuğu olanlar için emzirme odası açılması, üç aydır çalışan kadınlara doğum öncesinde ve sonrasında toplam 8 hafta izin verilmesi ve gündelikleriyle aylıklarının tamam ödenmesi” istemişti. Kongre karar vermiş ama hayata geçmemişti. Biz bugün de emzirme odaları ve ücretli doğum izinleri istiyoruz.

”

“
*Asgari ücret açlık sınırının
altında. Türkiye genelinde
beş kadından biri,
Güneydoğuda iki
kadından biri okuma
yazma bilmiyor.*

”

taburları kurulmuştur. 1915'te kadınlar için bir tür “zorunlu iş/mecburi hizmet yasası” çıkartıldı. Ekonomi için gerekli işgücünü savaş dullarından ve kız çocuklarından verimli biçimde alabilmek için çalışma koşullarını

iyileştirmek, örneğin “onlar için özel yatakhaneler, fabrika yakınında yurtlar kurmak, çalışma süresini 15 saatle sınırlamak benzeri önlemler tasarlandı ama gerçekleştirilmedi.

Çalışma koşullarıyla ilgili taleplerimizi Birinci İzmir İktisat Kongresi'nde, 1923 yılı Şubatında dile getirdik. Kadınların kadın işçiler için çıkarttıkları kararların çoğu bugün de bizim taleplerimiz arasında. Seksen beş yıl önce “Emzikli çocuğu olanlar için emzirme odası

açılması üç aydır çalışan kadınlara doğum öncesinde ve sonrasında toplam 8 hafta izin verilmesi ve gündelikleriyle aylıklarının tamam ödenmesini” istemişlerdi. Kongre karar vermiş ama hayata geçmemişti. Biz bugün de emzirme odaları ve ücretli doğum izinleri istiyoruz. 85 yıl önce kadınlara her ay 3 gün izin verilip gündeliklerinin tamam ödenmesi istenmişti. Kongre karar verdi, hayata geçmedi. Parasız sağlık istiyoruz ve sağlıklı iş koşulları.

Resmi rakamlara göre 5 milyona epey yaklaşmış işsiz sayısı. Şehirlerde yüz kişiden on ikisi, üç yüksek eğitimli kadından biri işsiz. Asgari ücret açlık sınırının altında. Türkiye genelinde beş kadından biri, Güneydoğuda iki kadından biri okuma yazma bilmiyor. Emekçiler, işçiler birbirlerine karşı değişik inançları, bölgeleri, ulusları yüzünden düşman edilmeye çalışılıyor. Birbirlerine karşı kıskırtılıyor. Sınıf kardeşimiz erkekler bizim

yüzümüzden işsiz kaldıklarına inandırılmaya çalışıyorlar. Sigortasız, sendikasız bir iş yaşamı dayatılıyor. Biz işçi sınıfı için yürüyoruz.

Savaşa değil eğitime, sağlığa, yatırımlara bütçe istiyoruz

Yürüyoruz. Anayız, kızınız birilerinin, kız kardeşi, nişanlısı, sevgilisi, eşi... Ama bireyiz. Kimsenin namusu olup öldürülmek istemiyoruz. Okumak istiyoruz, öğrenmek ve ürettiğimiz karşılığını almak için. Emeğimizin karşılığını tam almak için. Yaşayabileceğimiz ücretler için. Rahat bir

yaşlılık için. Yürüyoruz sendikalı, sigortalı , güvenceli iş için. Yürüyoruz özelleştirmelere karşı...

Barış istiyoruz. Savaşa değil sağlığa, eğitime bütçe istiyoruz.

İş kazası bile sayılmayan iş cinayetlerinin şehitleri dilimizde. Yürüyoruz zaferini kutlayarak serbest bölgede direnen Novamed'li kardeşlerimizin. Kutlayarak Hava-İş'lilerin zaferini. Yürüyoruz kısıtlanan sağlık

güvencemiz için. İş güvencemiz için, eşit işe eşit ücret talebiyle. İşçileri aramızda. Aramızda Telekom'lular. Aramızda kaptan pilotlar, teknisyenler, hostesler. Bakın işte şurada sağlık emekçileri... Tarım işçileri. Hep birlikte iş ekmek özgürlük istiyoruz. Ve barış...

“
Kutlayarak Hava-İş'lilerin zaferini. Yürüyoruz kısıtlanan sağlık güvencemiz için. İş güvencemiz için, eşit işe eşit ücret talebiyle.
”

“

Araştırmaya göre, Türkiye’de her 10 genç kadından 7’si ne öğrenim görüyor, ne de çalışıyor. Türkiye evde oturan genç kadınların sayısı 5.5 milyona yakın. Bu oran Avrupa’daki 16 ülkenin nüfusundan daha fazla.

”

TİSK'in “ev kızı” Araştırması... Kadınlar evde oturuyor, AKP örtünün altında "özgürlük" arıyor

Şubat ayında Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK) tarafından yapılan araştırmaya göre, Türkiye’de 15-29 yaş grubundaki “kızların” yüzde 60’ı, 25-29 yaş grubundaki “kızların” da yüzde 66’sı ne öğrenim görüyor ne de çalışıyor. TİSK’ten yapılan yazılı açıklamaya göre, genç nüfusta “atalet (durağanlık) oranının” tespitine yönelik bir araştırma yaptı. Araştırmaya göre, OECD’nin “Eğitime Bakış 2007” verileri, OECD’ye üye ve aday 30 ülke arasında öğrenim görmeyen, istihdam edilmeyen ve iş aramayan genç kadınların çağ nüfusuna oranının açık arayla en yüksek Türkiye’de olduğunu ortaya koyuyor.

15-29 yaş grubu “kızların” yaklaşık yüzde 60’ı, 25-29 yaş grubundakilerin ise yüzde 66’sı hem eğitim, hem de istihdamın dışında kalıyor.

Çalışamayan genç kadınlar, Türkiye’de 15-19 yaş grubunda yüzde 47,5’e, 20-24 yaş grubunda yüzde 58,3’e, 25-29 yaş grubunda yüzde 65,8’e yükseldi. Bu oran OECD genelinde ise sırasıyla yüzde 6,7, yüzde 13,2 ve yüzde 20 düzeylerinde gerçekleşti.

Türkiye’de bu oranların Batı Avrupa’nın 5 katı ve Türkiye’deki durumun, “Meksika’dan bile çok daha kötü” olduğu bildirilen araştırmaya göre, çalışma hayatının başlangıç ve gelişme devresine

rastlaması gereken 25-29 yaş dönemindeki kızlardan üçte ikisinin “ev kızı” durumunda bulunması, sorunun büyüklüğünü ifade ediyor.

Çalışmayan nüfusa erkeklerde dahil edildiğinde nüfusun %35'i atıl

Çalışmayan genç nüfusa erkekler de dahil edildiğinde

OECD'nin en yüksek oranını yansıtıyor.

Türkiye'de 15-29 yaş grubundaki erkek ve kızların yüzde 35'i atıl durumda bulunuyor.

Araştırmaya göre, Türkiye'de atıl kalan (ne okuyan ne de çalışan) gençlerin sayısı devasa boyutlara ulaştı. Türkiye'de 2007 yılı sonu itibarıyla 15-29

yaş grubunda 5 milyon 324 bini kız olmak üzere toplam 6 milyon 624 bin genç, geleceğine yatırım yapma imkanından yoksun şekilde en verimli çağlarını boşa harcıyor. Bunlardan 2 milyon 117 bini 25-29 yaş grubundaki genç kızlar oluşturuyor. Türkiye'de evde oturan genç kadınların 5,5 milyona yakın ve bu sayı Avrupa'daki 16 ülkenin nüfusundan daha fazla.

“Çağ dışı nitelikteki bu durumun alarm zili olarak kabul edilmesi” gerektiği ifade edilen araştırmada, “Genç kızların eğitim ve istihdamdan dışlanmasına son verecek bir seferberlik başlatılarak 'kadının yeri evidir' yaklaşımı terk edilmelidir” görüşüne yer verildi.

“*AKP'nin türban politikası “kadınlara özgürlük” vaadiyle gündemi uzun süredir meşgul ediyor. Çalışma hakkı fiilen elinden alınmış, ekonomik bağımsızlığı bulunmayan kadını, hangi örtünün altında, ne tür bir özgürlük bekliyor dersiniz?*”

“

Başı açık ya da kapalı fark etmez; kadınlar erkeklerin hegemonyasında bir metadan farksız yaşamak istemiyorlarsa; kadını köleleştiren ortaçağ politikalarının tümüne, nereden gelirse gelsin; hemen-şimdi karşı çıkmak zorundalar. Çünkü kadının özgürlüğü, onu “hiç” sayan “erkek politikalara” teslim edilemeyecek kadar hayati.

”

Hangi özgürlük?

Hal böyleyken, AKP'nin türban politikası “kadınlara özgürlük” vaadiyle gündemi uzun süredir meşgul ediyor. Çalışma hakkı fiilen elinden alınmış, ekonomik bağımsızlığı bulunmayan kadını, hangi örtünün altında, ne tür bir özgürlük bekliyor dersiniz? Sosyal hayatta ve çalışma yaşamında kendisine oldukça sınırlı ve çoğunlukla vasıfsız işlerde “o da şanslıysa” yer bulan kadın, yine AKP'nin sosyal güven(siz)lik politikalarıyla bir kez daha yaşamdan, yaşama hakkından dışlanarak, erkeklere bağımlı kınıyor. AKP, “kadına özgürlük” diyerek örtünün altına gizlediği, kreş, emzirme yardımı, doğum izni gibi sosyal haklardan mahrum

biraktığı kadınlara mı, yoksa “neoliberal-islamcı” politikalarına mı özgürlük istiyor? Başlı açık ya da kapalı fark etmez, kadınlar kendileri üzerinden yapılan politik hesaplara karşı duyarlılıklarını geliştirmek, gerçek özgürlüklerinin nereden geçtiğini tayin etmek, hak ve menfaatlerini koruyup, bireyselliklerine, yaşamlarına sahip çıkmak

durumuda. Erkeklerin hegemonyasında bir metadan farksız yaşamak istemiyorlarsa; kadını köleleştiren ortaçağ politikalarının tümüne, nereden gelirse gelsin; hemen-şimdi karşı çıkmak zorundalar. Çünkü kadının özgürlüğü, onu “hiç” sayan “erkek politikalara” teslim edilemeyecek kadar hayati.

Sendikal hareketin içinden, insandan yana bir kadın: Aynur Karaaslan

Bugün 52 yaşında olan Aynur Karaaslan bir işçi ailesinin çocuğu olarak Çankırı'da doğar. İlk, orta, lise öğrenimini Kadıköy'de tamamlayan Aynur Hanım, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni kazanır. Yüksek öğrenimi sırasında Migros'da kasiyer olarak çalışma yaşamına başlayan bu mücadeleci kadının sendikayla, sendikal hareketle tanışıklığı da o yıllara rastlar. 1978 yılında 1100 işçinin çalıştığı işyerinde, Paksat-İş Sendikası örgütlüdür. Şirket müdürlerinin aynı zamanda sendika yöneticisi olduğu Migros'da ücretler az, çalışma koşulları ağırdır. Az ücretle, ağır çalışma koşullarında çalışılan Migros'un tek "avantajı" ise sigortalı olmaktır. "Paksat-İş, başka bir sendika tarafından

örgütlenmesin diye işveren tarafından kurdurulmuştu. Bizim dönemimizden başka sendikalar, sendikalaşma talebinde bulunmuş ancak başarılı olamamıştı. Bizler onlara karşı başlattığımız mücadele başarılı olduk. Sendikamız vardı ama hiç bir hakkımız yoktu, toplu sözleşme nedir bilmiyorduk. Sabah 8'de işe girip gece saat 10'da çıkıyorduk. Oturacak

“
Aynur Karaaslan, 1980 yılında Nokta Dergisi tarafından "yılın başarılı kadın sendikacısı" seçildi. 1986 yılında Tezkoop-İş Şube Başkanı olduğunda 33 yaşındaydı. Evli, iki çocuğu var... 30 yıldır sendikal hareketin içinde...

Özlem Ergun

Hava-İş Sendikası
Basın Yayın Uzmanı

“
Kadını toplumsal hayattan ve çalışma yaşamından geri çekmek isteyen, kadınları eve kapatan bir anlayış hakim. Oysa ki kadın ve erkeğin eşit olduğu, insanların sosyal devlet anlayışı içinde yaşadığı bir dünya istiyoruz. Bugün, sendikal mücadeleye katılacak kadınlara her zamankinden çok daha fazla ihtiyacımız var.
”

sandalye verilmiyordu, akşama kadar tahta kasaların üstünde çalışıyorduk. Koşullar ağırdı ve çok az para

veriyordu. Tek bir avantajı vardı, sigortalı olmak... " diyen Aynur Hanım'ı sonraki yıllarda insan haklarının askıya alındığı 12 Eylül koşulları bekliyordur. Diğer yüzlerce sendikacı gibi o da yargılanır ancak hamile olduğu için cezası ertelenir. Bugün biri 25, diğeri 14 yaşında iki çocuk sahibi olan Aynur Hanım'ın ilk çocuğu o dönem ölü olarak dünyaya gelir. yılında alanlarında en başarılı isimleri anan

Nokta Dergisi, Aynur hanımı "yılın başarılı kadın sendikacısı" seçer. 1986 yılında Tezkoop-İş Şube başkanı olduğunda 33 yaşındadır. Kendisi gibi aktif sendikacılık yapan kadın ise yok denecek kadar azdır. "Kadınlar korkuyor ve çekiniyordu" diyen Aynur Hanım direncini hiç yitirmez: "O dönem Migros'da çok kadın çalışıyordu ama aktif olarak yönetim kademelerinde görev alan kadın neredeyse yoktu. Benim dışımda bir kadın gazeteci arkadaşım vardı, o kadar.

Çekiniyordu kadınlar. O dönem 12 Eylül sürecinden yeni çıkmış, insan hakları askıya alınmıştı. Ortama yoğun bir korku hakimdi. Şartlar bugünkü gibi değildi, bir basın açıklaması yapmak bile zor bir işte ama o süreçleri yaşamasaydık bugün buralara gelemezdik. Sonra evlendim ve iki çocuk yetiştirdim. Kızım grev çadırlarında büyüdü. Kreşe veriyorduk, bazen akşam alamadığım zaman, ben gelene kadar başka bir işçi arkadaşın

yanında kalıyordu." Yaşamı; işçilerin, kadınların arasında geçen Aynur Hanım 90 yılında Genel-İş Sendikası'nda danışman olarak çalışmaya başlar. Sendikal hareketin özellikle kadınlar için geliştirici ve öğretici bir süreç olduğunu söylerken; "kadınlar

"Kadınların korkuları vardı, çoğunluğu korkularını kafalarında kendileri büyütüyorlardı. Bazıları ise gerçekten ataerkilliğin getirdiği aile baskılarına mağruz kalıyordu. Bunları aşmak çok zor. Hak mücadelesi, sendikal mücadele; kadınların birey olmasında önemli bir faktör."

olmadan, analar olmadan olmaz " diyor. "Kadınların korkuları vardı, çoğunluğu korkularını kafalarında kendileri büyütüyorlardı. Bazıları ise gerçekten ataerkilliğin getirdiği aile baskılarına mağruz kalıyordu.

“

*Aynur Karaaslan;
sağlık sorunlarına rağmen
Genel-İş Sendikası 2. Nolu
Şube'de danışmanlık
görevini sürdürürken; bir
taftanda mahallenin
kadınlarına, çocuklarına
ablalık yapmaya devam
ediyor. Tam 30 yıldır...*

”

Bunları aşmak çok zor. Ben ağırlıklı olarak kadın işçilerin evlerine gider onlarla sohbet ederdim. Hak mücadelesi, sendikal mücadele kadınların birey olmasında önemli bir faktör. Öğreten, geliştiren bir süreç. Bizim toplumumuzda

kadın ikinci cins, ataerkil bir toplum yapımız var ve bunu aşmak gerek. Erkeklerle haklarımızda eşitiz, eşit olmalıyız."

Yaşam savaşında ise kadın-erkek diye bir ayırım yapmıyor Aynur Karaaslan: "Erkek kadın birlikte mücadele etmelidir. Ekonomik sıkıntılar, çocuğumuzun gelişimi, eğitim, sağlık hepimizin

sorunudur."

İktidarın kadın politikalarına ise, "Kadını toplumsal hayattan ve çalışma yaşamından geri çekmek isteyen, kadınları eve kapatan bir anlayış hakim. Oysa ki kadın ve erkeğin eşit olduğu, insanların sosyal devlet anlayışı içinde yaşadığı bir dünya istiyoruz. Bugün, sendikal mücadeleye katılacak kadınlara her zamankinden çok daha fazla ihtiyacımız var." diyerek yanıt veriyor.

"Namuslular da namussuzlar kadar cesaretli olmak zorunda. Sayımız onlar kadar olmasa da ses çıkırtmalıyız; insandan, insan haklarından, demokrasiden yana olmak gerek" diyen Aynur Hanım; sağlık sorunlarına rağmen Genel-İş Sendikası 2. Nolu Şube'de danışmanlık görevini sürdürürken; bir taftanda mahallenin kadınlarına, çocuklarına ablalık yapmaya devam ediyor. Tam 30 yıldır...

Dayanışarak örgütleniyoruz, örgütlenerek dayanışmamızı büyütüyoruz

Selam hepinize, hepimize.

Biz Türkiye'den Ev-eksenli Çalışan Kadınlar Ortaklar Kurulu temsilcileri olarak arkadaşlarımızla size seslenmek istedik. Türkiye'de 1994'ten beri ev-eksenli çalışanların örgütlenmesi uğraşları var. Bu uğraşlar, 1999'da Ev-Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu'nun kurulmasıyla ivme kazandı; bu tarihten beri görünürlük ve örgütlenme çalışmalarımız asıl olarak grubun örgütleyiciliğiyle gerçekleştirildi. Grup, bir yandan yerelerde ev-eksenli çalışan kadınların yani bizlerin örgütlenmesine destek oldu ve ülke ölçeğinde bir dayanışma ağının (Türkiye HomeNet) kurulması için uğraş verdi; öte

yandan ev-eksenli çalışmanın tüm taraflar nezdindeki görünürlüğüne katkı sağlamak için çalıştı. Yerel örgütlenmelere ve ülke örgütlenmesine destek olmak demek, tüm işlerin ev-eksenli çalışan kadınların kendileri tarafından üstlenilmesi, onlara devredilmesi demektir; ve grup bunun için de uğraştı. Nihayet bu yıl, 2007'nin Kasım'ında yaptığımız Ortaklar Toplantısı'nda bizler, ev-eksenli çalışan kadınlar olarak tüm işlerimizi devraldık, tüm sorumluluğuyla

Gülsüm Coşkun

Türkiye Homenet adına

“

Biz evde ücret karşılığı iş yapan yani ev-eksenli çalışan kadınlarız. Evimizin içinde ne kazandığımız ne de çalıştığımız görünür. Elbise dikişi, salça, reçel, elbiselere ve trikolarla boncuk, gelinlik, duvak, gece elbiselerine boncuk ve pul işlemesi...

”

üstlendik.

1994'ten beri süren bu çalışmada uzun ama önemli bir süreç yaşadık. Biz evde ücret karşılığı iş yapan yani ev-eksenli çalışan kadınlarız. Evimizin içinde ne kazandığımız ne de çalıştığımız görünür. Elbise dikişi, salça, reçel, elbiselere ve trikolarla boncuk, gelinlik, duvak, gece elbiselerine boncuk ve pul

işlemesi, kalem, bilgisayar parçaları, elektrik kablosu, iğne oyası, kot temizleme, avize taşları, şeker ve baharat paketleme ve bunlar gibi bir çok çeşitli iş yapan, bunları kime yaptığını bilmeyen, bazen büyük mağazalarda yaptığı işleri gören, bir günde 3-4 patrona çalışan, çoğu işte patronunu bilmeyen kadınlarız. Ve hızla çoğalan kadınlarız. Çoğalıyoruz, çünkü ucuz işçilik sosyal güvenlik sorunu taşıyor, işine göre değişen işçilikte, işçisini patron da görmüyor. Bir de aracısı vardır, işçi sorunu da yok oluyor. Evet bir

çatı var, içinde çok şeyler var görünmeyen. Bunlar da bir bölümü, yani bizleriz. Bunun için uğraşyoruz; görünmeyen iş gücümüzün görünür hale gelmesi, işçi olarak tanınmak, “biz işçiyiz” demek, Türkiye Homenet'i oluşturmak için örgütleniyoruz. Aslında görünmeyen iş gücü görünür hale gelmeye başladı. Artık tanınmaya başladık. Geçen yıl asgari ücret kampanyası yaptık, imzaları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na sunduk ve bize cevap verdiler. Bakanlığın cevap vermesi, bizi tanıması demek, çok önemli: Görünmezliğimiz görünmeye başladı. Bu güne kadar Çalışma Grubu'ndaki arkadaşlarımızın özenle ve büyük emeklerle hazırladığı yerel atölye çalışmalarımıza, kamu temsilcilerinin ev-eksenli çalışma hakkında politika tartışmaları amacıyla düzenlenen kamu atölyelerimize, onun devamı olan kamu izleme toplantısına, Türkiye Homenet'i oluşturma yolundaki en büyük adımımız

olan 1. Ülke Konferansı'mıza, her yıl o yılki iş planımızı tartışıp kararlaştırdığımız Ortaklar toplantılarımıza ev-eksenli çalışan kadınlar olarak katıldık. Geçen yılki Ortaklar Toplantımızda tüm bu faaliyetleri ve başkalarını düzenlemek üzere bir Ortaklar Kurulu oluşturduk.

Bu yılın Ortaklar Toplantısı'nı, biz, ev-eksenli çalışan kadın gruplarının temsilcilerinin oluşturduğu Ortaklar Kurulu olarak düzenledik.

2007 yılının Ortaklar Toplantısı, bizim için çok önemli bir toplantı oldu; çünkü bizler, ev-eksenli çalışan kadınlar olarak tüm işlerimizi Çalışma Grubu'ndan devraldık. Artık, kamu atölyelerini, kamu izleme komitesi toplantılarını, 2. Ülke Konferansı'nı, yerel atölye toplantılarını ve

yıllık planlama toplantımız olan ortaklar toplantısını ve üyesi olduğumuz FHWW ile ilişkilerimizi, yani kendi işlerimizi, biz ev-eksenli çalışanlar olarak devraldık. Yani, kendi yerelimizdeki örgütlenmemizi de kendimiz yapacağız, kendimizi de

her düzlemde kendimiz temsil edeceğiz; işin tarafı olarak

sorumluluklarımızı aldık. Bize rağmen karar alınsın istemiyoruz. Belki bazı işleri daha yavaş yapacağız, ama kendi hızımızla devam edeceğiz. Destek istiyoruz akıl değil. Biz çok

tartıştık kendi aramızda, ne istediğimize dair; nasıl yapsak, nasıl bize uygun diye. Şunu farkettilik; evet işin tarafı olmak önemli idi. Bu süreci de yaşayınca, düşündükçe ve işin sorumluluğunu alınca çok şey öğreniyoruz. Ve öğrendik Evet

“
Bir günde 3-4 patrona çalışan, çoğu işte patronunu bilmeyen kadınlar. Ve hızla çoğalan kadınlar. Çoğaltıyoruz, çünkü ucuz işçilik sosyal güvenlik sorunu taşıyor, işine göre değişen işçilikte, işçisini patron da görmüyor.

”

“

Bunun için uğraşyoruz; görünmeyen iş gücümüzün görünür hale gelmesi, işçi olarak tanınmak, “biz işçiyiz” demek, Türkiye Homenet’ i oluşturmak için örgütleniyoruz.

”

işimiz çok, yolumuz uzun. Bunu biliyoruz ama karar verdik: kendimiz gibi olan (ev-eksenli çalışan) arkadaşlarımıza ulaşacağız. Birlikte ne istiyoruz tartışacağız ve ulusal politika oluşturup bunu işin taraflarına aktarıp taleplerimizi iletacağız.

Taleplerimizin peşine

düşeceğiz. Yani

sendikalaşacağız.

Gücümüzü

kendimizden ve bize

çalışmaları ile emek veren grup

arkadaşlarımızdan

aldık. Kendimiz gibileri

bulmak; dokunmak,

birlikte yaşam şartlarımızı

düzeltilmek için uğraşmak demektir.

Yaşam şartlarımızın düzelmesi; evimizde

çalışmak zorunda olduğumuz için hem

ekonomik hem de sosyal anlam taşıyor

bizim için. Çalışmak zorundayız, bizim de

çocuklarımız ekmek istiyor, bizim de

çocuklarımızın okuması gerekiyor. Ama hiç çalışmıyor görünüyoruz. Taban örgütü olmak fakirlik, yoksulluk, cahillik, bir şey bilmez demek değil ve bize baki değil.

Sosyal yaşamı, sosyal haklarımızı bilmiyor değiliz. Ama iş gücümüzün görünmediği

gibi bunlar da

görünmüyor. Ülke

ekonomisi kötüye

gider, ilk etkilenen biz

oluruz çünkü kocalar

işten çıkarılır ya da

düşük ücretle

çalıştırılır. Biz ev-

eksenli çalışan

kadınlara daha da düşük

ücretle çalışmak düşer, zaten

o da görünmez. Sosyal haklarımız

yoktur. Bir de bakarsın yaşın geçer ve

para kazanamaz duruma düşersin. Koca

eline bakmaya başlarsın elli yaşından

sonra. Kısacası bizim için örgütlenmek,

tek seçenek.

Bizim için uluslararası örgütlenme de çok önemli. Bunu, bu yılki Avrupa Evde Çalışma Grubu toplantısında çok güzel gördük. Bu yılki AEÇG toplantısının İstanbul'da düzenlenmesine Türkiyeli Ev-Eksenli Çalışan Kadın Grupları olarak katkı verdik, ve Avrupa örgütlerinden temsilciler, bizim Ortaklar Toplantımızın son gününe katılarak çalışmalarını anlattılar. Tek tek kimi örgütlerin temsilcileriyle yan yana gelsek de, hepimizin bu imkanı pek olmuyor. Hem de o kadar çok örgütü görmek, onların deneyimlerini dinlemek büyük bir fırsat. Ev-eksenli çalışanların örgütlenme çabalarını, karşılaştıkları sorunları, buldukları ve bulamadıkları çözümleri kendi ağızlarından dinlemek, bize çok iyi

geldi. Mesela Madeira Sendikası'nı görmek, sendika olmanın olanaklarına yeni bir ışıkta bakmamız için iyi bir vesile oldu. Sürecin uzun ve zorlu olduğunu biliyoruz, ama başka

ülkelerde de

uzun ve

zorlu

olduğunu, buna

rağmen yola devam etmiş olduklarını

görmek ferahlatıcı ve

güzeldi. Ayrıca Avrupa

ve dünya ölçeğinde

birlikte ne yapabileceğimizi

de tartışma, konuşma fırsatı bulduk.

Kısacası Avrupa Grubu'nun toplantısı,

bize hem yerel hem ülke hem de

uluslararası örgütlenme çalışmalarımız

için güç verdi.

“
Evet işimiz çok, yolumuz uzun. Bunu biliyoruz ama karar verdik: kendimiz gibi olan (ev-eksenli çalışan) arkadaşlarımıza ulaşacağız.
”

8 Mart 2008'e girerken

“

Kadın kurtuluş mücadelesi açısından anlamlarla yüklü yeni bir 8 Mart'ın eşiğindeyiz.

”

Kadın kurtuluş mücadelesi açısından anlamlarla yüklü yeni bir 8 Mart'ın eşiğindeyiz. Daha dün gibi hatırlıyoruz geçen yıl ki kutlamalarımızı. Çağlayan'da ağız dolusu sloganlarla yürürken, aylardır direnen Novamed direnişçileri ve Bursa da işyerlerinde çalışırken yanan 5 kız kardeşimiz için sesimizi yükseltmiştik.

Sloganlarımız Novamed için yerini buldu, tüm zorluklarına rağmen, kadınlar kendi cinslerinin rengine ve adına boyadıkları aylar sürmüş mücadeleden başları dimdik ve zaferle çıktılar. Biz kadın olarak

onurlandık, farklı kurumlardan, partilerden, sendikalardan ve feminist çevreden kadınlar olarak beraber iş üretme pratiğimizi perçinledik, emek dünyası mücadelelerini her yerde örnek gösterdi ve tüm Türkiye Novamed gerçeğini öğrendi. Öte yandan, Bursa'da yanan kız kardeşlerimizin işverenlerinin yargılanma sürecinden gelen haberler içimizi burktu. Bu kadar ucuz mu insanlık? dedirtti bize. 5 canın karşılığı olarak işverene 182 bin ytl ceza kesildi. Yani parasını ödeyebilen herkes, iş güvenliği sağlığı kurallarını yok sayarak uygun gördükleri şartlarda işçi çalıştırmaya devam edebilecekler. Öte yandan, hükümet yepyeni bir saldırı olan SSGSS yasası ile emeğimizi yok saymaya ve işgücü piyasalarında tutunma olasılığımızı ortadan kaldırmayı amaçlayan, istihdam paketi adı altındaki reformları,

daha doğrusu işçi düşmanı yasaları dillendirmeye çoktan başladı bile. Üstelik tam da bu ülkenin kadınları olarak kadınların varolduğu tüm yaşam alanlarında pozitif ayrımcılık haklarını yasal düzlemde elde etmeyi beklediğimiz bir süreçte bunları tartışır hale geldik. Kadın mücadelesinin tüm kazanımları, toplumsal yaşamı yeniden düzenleyen yasalarla gasp edilmeye çalışılmakta, kadınlar toplumsal yaşamın dışında tutulmaya çalışılmaktadır. Ancak kadınların işçi ve kadın düşmanı tüm girişimlere karşı sessiz kalacakları beklenmemelidir. Novamed'de güçlerini birleştiren, bir arada durarak direnen kadınlar bu süreci de eylemlilik içinde geçirme kararı aldılar. Bu dayanışma kadınların yoğun olarak çalıştığı ucuz işçiliğin ve vahşi sömürünün çalışma yaşamının her alanında kendini gösterdiği tekstil işçisi kadınların dayanışması ile de 8 Mart'da ortaklaşacak. Varolan gerçekliğin bizlere gösterdiği ise

kadınlar için mücadelenin daha da yoğunlaşarak süreceği ve belki de yeni kadın mücadelelerinin zaferlerini yazacağımız günlerin çok da uzak olmadığıdır.

TÜİK'in verilerine göre Türkiye'de son bir yılda 237 bin kadın çalışma hayatından ayrılarak evlere kapandı. Görünen o ki önümüzdeki yıllarda da bu sayı katlanarak artmaya devam edecek. Cinsiyetçi işbölümü ile evdeki mesaimiz yok sayılırken, kreşler tarihe karışacak. Sosyal güvenlik sisteminin sağlık hakkından yararlanmanızın koşulu erkeklere bağımlı kılınarak devam ettirilecek. Emekli olurken eviçi emeğimiz ve yıpranmamız görünmez kılınarak, emekli olma yaşımlız erkeklerle eşitlenecek. İkinci cins olarak ezilmişliğimiz devlet eliyle, yeni çalışma

“
Kadınların işçi ve kadın düşmanı tüm girişimlere karşı sessiz kalacakları beklenmemelidir.
”

“
*Biz 8 Mart'da sömürsüz
bir yaşam, eşdeğer işe eşit
ücret, şiddetsiz ve barış
dolu bir dünya için, sosyal
güvence ve insanca yaşam
için alanlardayız.*
”

ve sosyal güvenlik yasalarıyla daha da ağırlaştırılarak sürdürülecek. Biz 8 Mart'da sömürsüz bir yaşam, eşdeğer işe eşit ücret, şiddetsiz ve barış dolu bir dünya için, sosyal güvence ve insanca yaşam için alanlardayız. Kadınların dışarıda bırakıldığı hiçbir toplumsal alanda özgürlük ve demokrasinin olmadığı gerçeğinin unutulmamasını istiyoruz. Bu bağlamda

öncelikle, kadınlar sendikalarda daha etkin olmalı ve sendikal politikaların belirlenmesine katılarak öncelikle örgütlü oldukları alanlarda erkek egemen anlayışı parçalamak ve kendi seslerini her alanda yükseltmek ve tüm cinsler için özgürleşmeyi ve demokratikleşmeyi yeniden tanımlamak ve yaşama geçirmek için mücadele etmek zorundadırlar. Kadınlar erkek egemen yapının kendilerini kapatmak istediği tüm kalıpları parçalayarak, tüm yaşamsal alanları erkekler içinde özgürleştirecek, demokratikleştirecek güce sahiptir, ancak bunu gerçekleştirmek için kadınların örgütlenerek tüm yaşam alanlarına müdahil olması gerekmektedir. 8 Mart'da kadınlar geçmişten geleceğe mücadelelerinin sürdüğünü süreceğini tüm renkleriyle yeniden gösterecekler, kendilerini özgürleştirirken herkesi özgürleştirecekler...

ITF House
49-60 Borough Road London SE1 1DS
Tel: +44 -171 - 403 2733
Fax: +44 - 171 - 357 7871

TÜRK-İŞ
Bayındır Sokak No: 10 ANKARA
Tel: (0312) 433 31 25 (4 hat)
Fax: (0312) 433 88 09
433 85 80 - 432 55 60

TÜRKİYE SİVİL HAVACILIK SENDİKASI GENEL MERKEZ
İncirli Cad. 68/1 Volkan Apt. Bakırköy - İSTANBUL
Tel: (0212) 660 20 95 (pbx) Fax: (0212) 571 90 51
e mail: havais@havais.org.tr
web sayfası: [http:// www.havais.org.tr](http://www.havais.org.tr)

ANKARA ŞUBESİ
Ambarlar Yolu, Beyaz Saray Apt. 10/2 Sıhhiye - ANKARA
Tel: (0312) 230 08 03 - 229 14 11 Fax: (0312) 229 51 93
e mail: ankara@havais.org.tr

İZMİR ŞUBESİ
Dalyan Gümrük İş Hanı Kat: 4/427 Alsancak - İZMİR
Tel: (0232) 463 66 89 Fax: (0232) 463 65 05
e mail: izmir@havais.org.tr

ANTALYA ŞUBESİ
Çaybaşı Mah. Yeni Halk Pazarı Karşısı, Fatma Nine Apt. Kat: 2/13 ANTALYA
Tel: (0242) 321 05 72 Fax: (0242) 322 25 17
e mail: antalya@havais.org.tr

ADANA TEMSİLCİLİĞİ
Özler Cad. Arpacı Ap. Kat: 1 No: 50 ADANA
Tel-Fax: (0322) 351 28 71 - 353 70 53

DALAMAN TEMSİLCİLİĞİ
Atatürk Cad. 51/A Dalaman - MUĞLA
Tel: (0252) 692 35 78 Tel/Fax: (0252) 692 35 79

HAVA-İŞ DERGİSİNİN EKİDİR.

Türkiye Sivil Havacılık Sendikası aylık yayım organı adına
Sahibi:
Atılay Ayçin / Genel Başkan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Eylem Ateş / Genel Başkan Yardımcısı

Editör:
Özlem Ergun

İdari Yeri:
Hava-İş Sendikası
İncirli Cd. 68/1 Bakırköy - İstanbul
Tel: (0212) 660 20 95 pbx
Fax: (0212) 571 90 51
e-posta: havais@havais.org.tr
Web sitesi: www.havais.org.tr

Yapım:
Mavi Kare Reklamcılık (0212) 274 74 10

Baskı:
.....

